Број 14. Нови Сад, у петак 9. новембра 1918. Година I.

СРПСКИ ЛИСТ

Орган Српског Народног Одбора

МАТИЦА СРПСКА 1826

„Српски Лист“ излази сваки дан осим понедељника. — Поједини број стаје 20 потура. — Претплата до краја 1918. године 12 круна. Огласи према погодби.

Рукописи шаљу се уредништву „Српског Листа“ у Новоме Саду (Конвикт), а претплата администрацији „Српског Листа“ у Новоме Саду, Конвикт — Рукописи се не враћају.

Је ли баш исто?

Мађарски политичари се упињу из све снаге да спасу „интегритет“ Угарске. Они то покушавају чак на основу Вилзонових начела о самоодређењу народа, што је мало чудновато. Веле да су Мађари под пређашњим исто тако страдавали као и т. зв. „народности“. И дабогме да сад обећавају да ће одсад све друкчије бити. Истицањем патња и самих Мађара под досадашњим системом хтели би мађарски политичари да нас ублаже и задобију, да пробуде у нама симпатију и саучешће, а ово би већ био један успех према нама, а у њихову корист.

Морамо отворено признати, да у мађарска обећања ми не верујемо. У осталом, они нам не дају оно што нам Вилзонова начела дају: *потпуно самоодређење*. А ако ми можемо добити оно што је више, зашто да примамо оно што је мање? Мађари нам не дају и не обећавају потпуно самоодређење, него само више права него досад што смо имали. А имали смо врло, врло мало...

И тако бисмо могли с Мађарима накратко свршити. Ми можемо по праву, које је силним жртвама нашим запечаћено, ући у заједницу с нашим осталим сународницима и суплеменицима. Што ће нам онда мађарска слобода и автономија, ма како широка и пространа била?

Али се на неким тврдњама мађарским морамо задржати. Мађарски политичари упорно тврде пред целим светом да нисмо само ми Срби, Словаци и Румуни патили од мађарских влада, него и сами Мађари. Чим то чује један Србин, он ће сумњајући завртети главом. Јер је та тврдња проста лаж. И ми се морамо тим лажима мало позабавити, да се види каквим се начинима служе „нови“ Мађари, да би обмахнули свет, а можда и нас.

Дакле то значи да су Мађари у Новом Саду, Сомбору, Кикинди, Панчеву итд. исто тако страдали као и ми Срби? Кукавне Мађаре су и тамо гонили за време овога рата као и нас Србе? Пре рата су и њима затварали чиновничка места у магистрату, у суду, на пошти, на железници итд. као и нама Србима? Нису им дали да бирају свог човека за посланика, да подижу своје школе, да оснивају своја друштва? Је ли тако? Јесу ли тако пролазили Мађари? Јадним Мађарима су суспендовали автономију, натуривали им патријарха, затварали им новинаре због којекаквих трица, одузимали им народне фондове? Је ли тако? Хоће ли мађарски политичари то да докажу?

Знамо сви какве су смицалице чинили с нашим школама, како су нашу децу заглупљивали, натурујући им већ у забавишту један стран, сасвим непознати језик, а у основној школи сметајући мађарским језиком да не уче што стварно и потребно. Знамо како су терорисали наше професоре и ђаке средњих школа. Јесу ли то имали да трпе и Мађари? Сметали су сваким начином да се културно и економијски развијемо, а потпомагали и шаком и капом културу и економијски развитак — чији? да ли Француза или Кинеза? Сваки наш покрет су уништили, наше истакнуте људе су терором или новцем деморалисали или, ако се нису хтели покорити, прогањали. Једном речју, свим големим средствима једне државе радили су да угуше сваки дах наше народне душе, и то с планом, смишљено, систематски. Да ли се тако радило с Мађарима?

Мешали су се у најинтимније ствари, у најсветија права наша: гонили нас да мењамо презимена и да дајемо деци мађарска имена. Је ли тако исто чињено с Мађарима?

Али није потребно да ређамо шта су све с нама радили, кад је то позната ствар не само овде него по целом свету. То је део један од ремек-дела Угарске од 1867. год. амо, та угњетачка политика, то грубо дављење народности угарских. У томе су се с Мађарима могли, у пакленој смишљености, мерити само њини савезници Немци.

И „демократски“ Мађари, који и сад прете Румунима песницом, хоће да докажу да су и они исто тако страдали као и ми. Како се сме тако грубо вређати истина? Хоће ли Мађари тим и даље да терају своју лажну игру? Зар се још ни сад не боје суда културног света?

У осталом, нека чине што их је воља. Како раде, онако ће им бити. Али је голема наивност, ако мисле да ће им и један Србин поверовати. Срби су на чисто с тим, да им је мађарског пашовања доста. Ми хоћемо да се већ једном ослободимо туђега господства и да будемо слободни.

Тих. Д.

Опомена гаванима.

Једно је познато. За владе немачко-мађарске властеле над грешним нашим завичајем, биле су пуштене узде грамзивости и незаситивости људској. Још више: за крвавога Светског Рата дата је била прилика неситој и бездушној нашој браћи, да згрну силно благо не пазећи много на начин.

Друго је јасно. Неваљалце који су, у нади да ће победити Виљем и Тиса, глобили свет, треба казнити. Ово је разумео и народ, па је стао пљачкати, палити, чак и убијати.

А треће ће признати наши гавани без разлике народности. Ако је заустављено кажњавање без суда, пљачкање и убијање, ако су многе слуге новца душегупца још у животу, то дугују авторитету још младих Народних Одбора и Народних Већа, љубави коју сви ми у души носимо за јединствену краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. Јер смо народу поручили: као што сваки мост, свака јавна зграда по нашим селима и градовима већ сад чини народни иметак СХС, тако исто народним иметком сматрамо и свако засад приватно имање у границама Баната, Бачке и Барање. Јер, држава СХС неће трпети палату поред чатрље, него ће омогућити праведнију расподелу имања и немања, уживања и оскудевања. Зато, народе, не пљачкај, не пали, не разоравај чак ни чивуцко имање, јер ће све то бити моје и твоје, биће имање свију нас.

Све досад речено је јасно као сунце. Неразумљиво је нама, чије очи није злато заблештило, само једно. Грамзивци, који су наш народ слали у Америку, да би проширили своје и без тога бескрајне њиве, иза неколико дана страховања, сад су одахнули. Огледајући се у свом злату, они постају и сувише безбрижни, па заборављају своју дужност према држави СХС, чијим авторитетом им је спасено имање, сачуван им живот. Ко ће их знати, можда већ премишљају: превелико своје имање смо спасли, али оно у социјално праведној држави СХС никад није сигурно, како је било у аустро-угарској монархији. Зато, краљевину СХС ћемо помагати управо толико, колико треба а да би је могли, што пре, лепо сахранити.

И стали су бацати, на многобројне апеле *Српскога Листа* и *Слободе*, стали су делити милостињу краљевини СХС. Стали су од свакога свога милијуна одвајати по десетак или стотинак круна. Заслепљени богатством, они се не питају: „Да ли ће наши прилози бити довољни, да нам Народне Владе, и поред најбоље воље, могу и на даље чувати живот и имање? И поред најбоље воље, коју ми не морамо да имамо.“

При заштити гаванског данас, а народног сутра, имања проливена је крв огорченога и опљачканога народа, а исто тако крв наших стражара који су успостављали нарушени ред и мир. То је био каваљерски зајам гаванима. Али ови то не разумеју. Они мисле да ћемо ми, да ће цео народ вечито клицати: Умримо за златно теле гојних наших гавана!

Данас, сутра, усредсредиће се наши Одбори и Већа, настаће Народна Влада која ће у своје руке узети сву власт. Да ли ће њој успети да заустави анархију, у многоме зависи од средстава, с којима ће располагати. Памет у главу, гавани! Јер, ако се код нас ипак, и против наше воље, помоли наш Лењин, сва крв на вашу главу.

В. С.

Јесам ли подмирио народни порез?

Народни порез је порез слободе!

При уласку жене у политички живот.

Велики и крвави светски рат је донео победу демократизма, а тим и слободу народа. Женскиње наших крајева је добило двоструку слободу: постајемо слободне као чланови Српскога Народа, који је досад живео под туђим господством, и добићемо слободу као чланови друштва.

Надамо се, да ће ово ослобођење жене, нарочито у овај мах, много користити друштву. Светски рат је навалио на све народе много беда и невоља. Требаће много времена, да се његове зле последице излече. Требаће много људске снаге за тај рад. Мушкарци су силни изгинули, многи постали богаљеви и неспособни за рад. Недостатак у радној снази жена мора надокнадити, као што је већ за време рата почела накнађивати.

Од свих народа, тешко да је икоји, у овом светском пожару страдао више од Српског Народа. Ако икоме, нама ће требати да напрегнемо све своје снаге да залечимо грдне ране. Српски Народни Одбор је врло умесно и врло савремено поступио, кад је одлучио, да на изборима за Народну Скупштину да и женскињу право гласа. Тако се и нама женама отвара слободан пут у политички живот, да свака, према својим способностима, заузме место у јавном раду и помогне нашем измученом народу.

О томе, да ли је жена способна за политички живот и да ли ће бити користи од њеног рада на том пољу, мишљења нису сагласна. Неки од њеног суделовања врло много очекују, други јој поричу способност за политички рад. Ових последњих као да има код нас више. Истина ће бити, у нашим приликама свакојако по среди.

Али једно је несумњиво, наиме, да наша жена живећи и даље у приликама у којима је досад живела, онако занемарена и запуштена, никад се не би пренула ни коракнула напред. Добивши удела у јавном животу, она ће се свакојако све више развијати. Пливати се учи у води. Ступајући у политику, у њој ће се пробудити савест и осећање одговорности. Она ће осетити недостатке свога образовања, те ће тражити обавештаја и више ће учити. Тим путем ће наша жена доћи до јаче националне свести, до осећања дужности према народу и друштву. Као мати, она ће у том правцу васпитати и своју децу. Само то нека буде успех ослобођења жене, па је добитак за наше друштво неизмеран.

Али има питања у јавном животу на која би жена у опште, па и наша, већ сад могла имати одлучан утицај, на пример, питање мира и рата, које је до сад толико мучило свет. Да су матере одлучивале у политици, многи би се рат досад избегао. Од сада ће мајке, којима су деца њихова највеће благо, уложити сав свој утицај против рата. *Рад* ће бити одсад лозинка, а не рат. „Матере морају поучавати своје синове, да мрзе ону политику која захтева живот за жртву. Оне морају учити синове да о томе сањају, не жртвовати живот отаџбини, него јој дати једно животно дело. Воља за деланьем и жеља за пожртвовањем синова мора бити у тесној вези с миром а не с ратом.“ (Елен Кеј).

Да наведем још нешто. Овај светски покољ оставио је за собом свугде, а у нашем народу можда највише страховите трагове. Остала је силна сирочад незбринута, много удовица без ослонца, многи наш ратник постао је богаљ. За судбину ове велике гомиле бедника, мораће се и државно законодавство бринути. Свима тима треба помоћи, на све стране треба ублажити беду. Ко има за оваке послове више разумевања од жене? Жена ће се њих латити с пуно осећања, воље и истрајности.

Није потребно, да ову тему даље распредам. У осталом, у многим државама, које су жени дале политичка права и у пракси се потврдило, да суделовање жена у политичком животу има добрих последица. Бојим се да ће не само многи наши мушкарци, него и жене питати: а шта ће жени право гласа, и шта жена има посла с политиком? Хтела сам с ово неколико речи да подсетим, да је Српски Народни Одбор, својом одлуком, нама женама дао не само права, него дужности, велике дужности.

С тога нико нека се не предомишља и нека не оклева, него нека храбро и свесно уђе на отворена врата, која нас воде у царство новога живота, живота који је један део среће и будућности нашега народа. **Јелена Остојић.**

Монархија или република?

Хрватски листови против новопечених републиканаца.

У Хрватској неки људи расправљају о форми владавине у будућој јединственој држави Срба, Хрвата и Словенаца, те ломе копља за неку републиканску форму. Ваља отворено рећи, да су ти новопечени републиканци *франковци* и *Радићевци*, дакле сићушна група људи, који су до јуче трчкали са разним понудама у Беч и Пешту, као што је то бан Михаловић у своје време документима доказао у хрватском сабору.

Сва родољубива братска штампа хрватска устала је против роварења новопечених „републиканаца“ и одбија њихове смутње. Главно гласило хрватско-српске коалиције „Хрватска Ријеч“, дакле гласило највеће странке народне, устаје у чланку „Монархија или република?“ против такових струја, којима је сврха, да унесу забуну у редове нашега народа. Ево шта у главном вели „Хрватска Ријеч“ о том:

„Извјесни елементи, са извјесном сврхом, постали су наједном гласни републиканци, иако су кроз много година били покорни и лојални службеници хабзбуршке династије, а да им мисао републике ни у сну није пала на ум. Ниједан од тих наших „републиканаца“ није се на пр. прије рата никада сјетио, да оде, рецимо, у Швицарску и да ондје издаје какав лист, у којему би заговарао да се свргну Хабзбурговци и бивша монархија прогласи великом републиком. Али они данас, када имамо стотину прешнијих посала, а прије свега да што скорије уведемо наш народ у нормални живот, имају толико времена да се играју републиканаца, настојећи да изазову против себе монархисте, не би ли се у тој свађи — трећи смијао и веселио . . . Ако има човјек бирати између уставне монархије, какова је н. пр. Енглеска, Србија и Норвешка, и републике, каква је н. пр. Португал и Мексико, онда ће свако лако дати предност енглеској, српској и норвешкој монархији... Енглеска и Србија су примјерице, по свом уставу потпуне републике, имајући једино краља на челу државе, који међутим не може учинити ништа без парламента, т. ј. без народа. *Краљ Петар је н. пр. већи републиканац од свих наших новопечених републиканаца заједно*, који сада сасвим непотребно, набацују питање републике.“

Орган загребачке надбискупије пак, католичке „Новине“, сасвим исправно пишу о том питању:

„Премда је по више пута акцентуирано, да ће коначну одлуку о овом питању (о будућој форми државе СХС. — Оп ур.) створити народна конституанта, ипак се питање није могло уклонити из јавне дискусије. Неодговорни елементи, који су као *аустријски и мађарски служници* били увијек проти народном јединству, увукоше се у ову озбиљну дебату, да врше стару своју службу народних џелата. Велика Хрватска им је била увијек цимер, да постигну своје егоистичне циљеве. То исто чине и данас. Након слома својих заштитника у Бечу и Пешти хоће да стекну поновно реноме у нашој јавности сијући стару мржњу инаугурирану из Беча и Будимпеште. Наше народне уједињене редове радо би растргати на тај начин, да све Хрвате и Словенце стрпају у републикански табор не жацајући се при том ни најнедостојнијих навала, подвала, сумњичења према српском дијелу нашега народа и према династији Карађорђевића. Наше народно јединство не смије разрушити ни монархична, ни републиканска државна форма. О том питању, које de facto имаде само формалну важност, одлучиће читави наш народ Срба, Хрвата и Словенаца својом самосталном одлуком, а не смије га једна клика употребљавати у своје злокобне циљеве.“

Свој чланак завршава „Хрватска Ријеч“ овом тачном оценом народне династије Карађорђевића:

„Одиста, *династија Карађорђевића је народна династија*, под којом је Србија у сваком погледу управо красно процвала и која би, ако будућа држава СХС буде монархија, и овој држави била само на корист: и због личних врлина данашњих носилаца династије Карађорђевића, и због њихова угледа у великом демократском свијету наших западних савезника. Народна династија Карађорђевића, заједно са својим народом, проживљава триумф слободе, па исправно пише један загребачки лист, да би била нискост, кад би Хрвати или Словенци Карађорђевића мање поштивали, него што то чине Срби. *Србија је, заједно са Карађорђевићима, поднијела и највеће жртве за ослобођење народа СХС*, а ми Словенци, Хрвати и Срби у бившим крајевима Аустро-Угарске, који смо се у овом рату сви заједно под силом физичкога терора и најсуровијега притиска борили против нашега ослобођења, треба да иницијативу у погледу питања: монархија или република, препустимо Србији. С њом у договору и споразуму најбоље ћемо ријешити и то питање, кад за то куцне час, с тим лакше, што на конституанти неће бити никаква мајоризирања. Данас су на дневном реду прешнији и главнији послови“.

Српски премијер.

Сваки народ има своје великане, али српски народ у томе далеко је одмакао. Италија је имала Гарибалдија, Немачка Бизмарка, Француска Мирабо-а, али ми Срби имамо Пашића — Пашића, који је остварио петстовековне идеале наше. Пашића „најдостојнију и најоштроумнију појаву на истоку“. Кроз какве је тешке фазе морао проћи српски премијер и какве је препоне имао у животу, то је тешко и описати, јер његов живот је борба. Деценијама се борио противу крвавога режима Милановог, тако, да је чак осуђиван и на смрт, док је напослетку срушио Обреновиће и ослободио Србију од њиховог апсолутизма. Дошавши на управу земље, донео је Србији слободу, какву, без претеривања, ни демократска Француска није имала. Но као да не беше то довољно српскоме великану. Ослободивши Србију од апсолу-

тизма Обреновића, свестан је био да још неком треба слобода: бацио је поглед преко Саве и Дунава на Србе, који су вековима чамили под туђим игом те им почео улевати наду на слободу. Увређени тиме Хабзбурговци хтели су са Србијом оружано се обрачунати. Пружену рукавицу Пашић је са достојанством дипломате високога стила џентлменски прихватио и тако је букнуо страховити светски четогодишњи рат, који се ево данас свршава и доноси собом слободу свих народа. Велике идеје великога човека победиле су.

Сви ми, који смо до јуче у ропству били и патили се по заробљеничким логорима, јавно смо говорили, да ћемо се обрачунати са г. Пашићем, али данас заборављамо на све претрпљене муке и са сузама радости кличемо му: Живио! Гробови оних који падоше или умреше у ропству, благодарни су му — Срби, који вековима робоваху захвални су му, јер отвори врата њихове тамнице те их обасјаше први сунчани зраци.

Пантелија Јововић.

Народно Вијеће у Загребу

признато као савезна влада антанте.

Праг, 4. (17.) новембра.

Чехословачки тисковни уред јавља: Аутентичне су вести, које јављају, да су *Пашић*, др. *Корошец* и др. *Трумбић* потписали у Паризу уговор о оснивању јединствене државе Срба, Хрвата и Словенаца. Народно Вијеће у Загребу признато је као савезничка влада, а његова војска и ратна мрнарица као савезници. За делегата Народног Вијећа код антантиних влада именован је др. *Трумбић*.

Позив.

Српски Народни Одбор је, из своје седнице од 4. (17.) новембра ов. год., сазвао за понедељак 12. (25.) новембра у 11 сати пре подне Народну Скупштину Срба, Буњеваца и осталих Словена. Према одлуци Српског Народног Одбора, имају при избору посланика за ову скупштину право гласа не само мушки чланови наших општина, који су навршили 20 годину живота него и женски. Ово је, према том, прва прилика у којој ће и наше женскиње вршити бирачко право.

Сестре! Уверене смо да све осећате важност овога догађаја у нашој историји. Први пут ступамо и ми у јавност да утичемо на развитак и судбину нашега друштва. Према одлуци Српског Народног Одбора, сваки бирач може бити и биран за посланика. Према томе може и наше женскиње бити послано у Народну Скупштину.

Како је ово, сестре, почетак нашег политичког делања, потребно ће бити да се састанемо, о овом првом кораку у политички живот поразговоримо и донесемо одлуку о нашем држању при избору за Народну Скупштину. С тога вас позивамо на збор, који ће се држати 9. (22.) о. м. у 3 сата после подне, на првом спрату Учит. Конвикта.

До виђења, сестре Српкиње, Буњевке и остале Словенкиње, на збору! Очекујемо вас у што већем броју.

У Новом Саду, 7. (20.) новембра 1918. г.

Зора Стефановић-Вучетић, Јелена Остојић, Вида Вулко Варађанин, Евица Павковићева, учитељица, Зорка С. Лазића, Олга Крно и М. Мичаткова.

Стотине болесника српских леже по новосадским болницама без рубља. Хитно молимо сваког, да одма донесе нарочито кошуља и гаћа и преда Смиљи др. Милана Петровића у Српском Учит. Конвикту. Не чекајте скупљања. Пошљите сваки и то одма.

Српски Народни Одбор.

Поднаредник Радивоје Гавриловић и дружина му.

Прошлог уторника нам дôђе у село комитско оделење под заповедништвом поднаредника Радивоја Гавриловића. Баш у часу, када је ков. сентивански парох Алексић држао говор и позивао народ на збору, да се стиша, да мирно и у љубави живи један с другим, да остави на страну пређашње зађевице, светина се одједаред почне кретати, те заплашена хтеде бегати, кад је угледала комите обучене у фишеке. На поздрав свештеников: живела српска војска, живела наша браћа, свет се стиша и пође им у сусрет раширеним рукама. Настаде грлење и љубљење... На одважан позив поднаредника Радивоја, да се свет испред опћ. куће склони, свет је прешао на противну страну а он са јуначних још 10 комита позове овдашњу стражу, и не знајући да је она већ од мештана постављена, да се преда. Ко је овде командант? Један офисир, беше одговор. Где је тај? У томе излази аустр. офисир, кога комите окружише. Јесте ли ви командант? Јесам. Позивам вас, да одмах предате све пушке и митраљез и своје оружје да предате. Радивојева је појава изразита а глас му је громак, да све одјекује улица. Офисир скида револвер и предаје. За 2 сата је примио већ све пушке из села и митраљез и помешану стражу распустио. Све се то догодило за тренут ока, иако је могло дуже трајати, да је стража претходно питала, ко сте ви, одакле сте, ко вас шаље? Али, као што видесмо, пред Радивојем и дичном му дружином, све форме отпадоше. Заиста импонира шајкача! Колика је одважност Радивоја и дружине му види се тек, кад се објасни, да је Радивоје пре доласка у село чуо, да у Сентивану лежи већ 300 мртвих и да пуцању краја нема. Оваки црн глас није застрашио јуначне комите наше, него долетеше, као на крили, да мир и ред успоставе, без помисли, да ли је живот њих једанајсторице на коцки. До вечери је патрола обишла салаше, пушке покупила и Сентиван одједаред добио стари свој облик.

Поднаредник Радивоје и дружина му, показаше одмах на улазу у Сентиван ванредну дисциплину и одважност, која се само у српских јунака даде видети. Од те дисциплине и одважности, ево после 7 дана не попустише ни за тренутак, него дужност своју врше тако савесно и строго, да наш свет, који није имао досада тачна појма о реду и запту, тек сада почиње то учити. Овака деца, оваки јунаци, које само мајка Србија зна родити. требају нам као кора хлеба, да нас поуче и науче: шта је Српство, шта је слобода. Име поднаредника Радивоја Гавриловића и дружине му: Алимпија Миливојевића, Павла Продановића, Арсе Арсенијевића, Александра Дукића, Борисава Филиповића, Миладина Јоталића, Стефана Трифуновића, Живадина Стефановића, Светозара Николића и Јована Милојевића, бележи Сентиван са поносом, те моли славно уредништво „Српског Листа“, да нам даде места у листу и прилике, како да се јавно милој браћи нашој захвалимо што нам мир повратише, тако и овдашњу браћу упозоримо на врлине ових косовских јунака са жељом, да их истим врлинама украшене видимо, кад смо већ и тако рођена браћа од једне мајке и једнога оца.

Чехословаци у Словачкој.

— Изјаве дра Крамаржа у чехословачкој Народној Скупштини. —

Словачки посланици у чехословачкој Народној Скупштини су 2. (15.) нов. поднели меморандум, у ком се изјављује, да једино чехословачки Народни Савет има права, да ради у име Словака, а овај је 30. октобра свечано изјавио, да су Словаци део јединственог чехословачког народа и чехословачке државе. У меморандуму се износи даље, како је у словачком народу елементарном силом избио гнев против досадашњих представника мађарске „државне идеје“, те су мађарске власти и жандармерија побегле. Словачки народ је чврсто решен, да стресе са себе мађарски јарам, па да се уједини са чешком браћом. Услед бегства власти настала је анархија. Да се та анархија уклони, одредила је привремена чехословачка влада у Скалицу, да својом војском успостави ред у земљи и да осигура нови државни ред, који цео народ хоће. Привремена влада послала је своју војску само онамо, камо је народ то тражио. Народ је тражио чехословачку војску у оним варошима, у које је продрла мађарска војска. Народ моли заштиту и да се уклони мађарска војска, која врши насиља и пуца у народ. Није чехословачка привремена влада, нити њена војска повредила неутралност Угарске, него је то учинила мађарска влада, која и данас својом војском држи поседнуте словачке крајеве, што по међународном праву припадају чехословачкој држави. Неутралност Угарске захтева, да мађарске трупе одмах напусте Словачку. Мађарска влада је, супротно условима за примирје мобилисала шест годишта и подигла војску против чехословачких трупа и ове на појединим местима после крвавог боја приморала, да оставе свето земљиште Словачке.

У свези с тим Словаци су поднели интерпелацију, у којој питају, је ли чехословачка влада вољна узети чехословачку државу и словачки народ у заштиту против мађарског насиља?

Министар-председник др. Карел Крамарж одмах је одговорио на ту интерпелацију и ожалио је жртве мађарског насиља па онда настави:

„Ако смо у Словачку послали војску, учинили смо то, јер су браћа Словаци молили помоћ. Мађарске власти и жандарми просто су напустили земљу и оставили ју без заштите. У осталом, чехословачка влада је на темељу 3. тачке склопљеног уговора о примирју у праву да одашље војску, јер савезници могу посести оне крајеве, у којима је окупација потребна за одржање реда. То је телеграфски објашњено и грофу Карољију. Говорник јавља, да баш сада стиже извештај министра иностраних дела, да *чехословачке армије у Француској и Италији*, праћене француском делегацијом и вођене француским генералом у најкраћем времену стижу кући и стављају се на располагање чехословачкој влади, како би зајемчиле услове примирја.

Министар-председник је завршио говор енергичним протестом против догађаја у Словачкој, који ће он обновити и на мировној конференцији. За све *потоке крви, који су проливени у Словачкој*, и за тамо извршена насиља одговараће пред светским форумом мировне конференције они, који су том криви. Крамарж је свој одговор завршио овако;

Министар иностраних дела др. Бенеш је у својој поруци, коју донесоше изасланици маршала Фоша (одушевљено клицање: Живео Фош!), наиме два енглеска и један француски авијатичар написао ово: У нашем интересу ради потпуног успеха наших захтева на мировној конференцији потребно је, да се код нас што је могуће брже уведе и одржи ред. Ми смо се свуда показали као елеменат реда па ако тако и даље буде, биће нам то од велике користи на мировној конференцији. Министар-председник додаје на то, да ће тај позив министра иностраних дела наићи на срдачан одзив. Та сви тежимо за тим, да у својој републици одржимо ред. (Живо одобравање.) На све стране ћемо се умеравати и уздржавати и избегавати сваки сукоб. Што је овде-онде ипак дошло до неких трвења, било би смешно такове маленкости надувати. Кад би све револуције и сви преврати тако мирно и у тако потпуном реду били извршени, као код нас, онда би људи могли себи честитати. Што су се у Словачкој ипак догодиле ствари, које морамо жалити, против тога ћемо протестирати пред светским форумом мировне конференције.

Под суд с Виљемом II.!

— Енглеска хоће да стави под оптужбу бившег цара Виљема и немачки генерални штаб. —

Берлински „Форвертс“ јавља из Берна: Енглеска државна комисија, која ће подићи оптужбу против чланова немачке војске због повреде међународног права и правила о ратовању, састоји се из 22 члана. Оптужба је уперена против бившег немачког цара и немачког генералног штаба.

Некадашњи амерички амбасадор у Берлину Жерар ово је изјавио о казни бившег цара Виљема:

— Бившег цара би у Енглеској *због убиства* безусловно требало ставити под оптужбу. Холандија мора издати бившег цара. Цар је био онај, који је заповедио, односно пристао на то, да цепелини и подморнице почине познате злочине и свирепства. Надамо се, да ће што скорија казна бившег цара Виљема крунисати оне цели и резултате, за које смо се борили.

Вести из места и са стране.

Лепи примери.

Срби у Старом Футогу скупили су и досада предали Српском Народном Одбору у Новоме Саду 50.000 круна, а купљење прилога тече и даље. Евала дичним Футожанима! — Александар Плавшић из Ковиљсентивана поклонио је начелнику интенданције Дунавске Дивизије вагон брашна за употребу Дунавске Дивизије чији су војници први ушли у новосадску околину. Овако леп пример родољубља и захвалност према српској војсци заслужује сваку похвалу и народно признање.

Окружница владике Мирона.

У недељу, 4. новембра, прочитана је карловачкој саборној цркви окружница владике Мирона. Кад је прочитан последњи став окружнице, којим Мирон „упућује“ свештенство, да име бившег краља Карла од сада не спомиње, али да не спомиње ни друго које место његова имена, т. ј. краља српског Петра, а ни Народно Веће, настало је међу присутнима у цркви огорчење. Огорчење је то моментано и засада добило израза у томе, да су се присутни одмах удалили из цркве. Омладина, која је на кору појала, отказала је појање и удаљили се такођер из цркве. На крају литургије изашао је Мирон из олтара црвен као рак; а кроз цркву прошао је као — голуб.

Карактеристично је за Мирона и то, да је свештенику рекао да не треба окружницу читати у цркви, али ју је свештеник прочитао ипак, јер је упућена и народу, и архијерејима и епархијама пакрачкој и горњо-карловачкој. Па зашто је Мирон ту окружницу упутио народу, кад ју забрањује прочитати народу.

И он је „републиканац!“

Новој мађарској републици заклео се на верност и бивши аустријски надвојвода Јосиф заједно са својим сином. Јосиф Хабзбуршки, дојучерашњи поносити фелдмаршал ћесареве војске, дакле је такође републиканац. Мађарске новине су га увек величале као „мађарског (!) принца“. А каква је душа у тога новопеченог хабзбуршког републиканца, види се и по оном, како се у почетку рата овде код нас понашао тај исти Јосиф. Мало пре рата одржана је у Новом Саду нека авијатичка парада, на коју су аранжери (поглавито футошки гроф Котек) позвали и тога (тада још надвојводу) Јосифа. Овај је овде на аеродрому држао том приликом говор, из кога је избила дивљачка мржња против српског народа, али кад је букнуо рат, па кад је тај хабзбуршко-мађарски принц сишао у Срем, онда је тек та мржња избила из њега. Ни мање ни више, него је непрестаним говорањима подбадао мађарске војнике, да „униште рацку трагу“. Надвојвода Јосиф је, поред злогласних крволока Гживинског, Литгендорфа, Тершћанског био главни проповедник у Бечу и Пешти издате пароле: Уништити Србе! Њему и њему сличнима имају се приписати ужасна зверства, која мађарски војници починише по Срему, Србији, Доњем Банату и Босни; та црна дружина је крива, што су у Србији бунари пуњени лешевима поубијане српске одојчади. То се не сме заборавити. И зато та банда мора заједно с мађарским идолом Вилмошем одговарати пред судом цивилизованог света за своја црна недела.

Др. Матија Сатлер,

овдашњи лечник, вратио се са бојног поља и ординира у своме стану у Кошут Лајошевој ул. 37. у кући Марковићевој (пређе Винклеова палата). 3—3

Књижевна вест.

Изишла је из штампе књига **„Наполеон и Југословени“**, написао Јован П. Јовановић. Штампарија Прометног Друштва у Новом Саду. Цена ? — У овој књизи скупљено је историјско градиво о Наполеоновој управи у крајевима, где живе Јужни Словени. Нарочито има овде много градива о Наполеоновим одношајима према Србији и Србима ван Србије. Другом приликом опширније.

ПРЕПРОДАВЦИМА НА ЗНАЊЕ.

Упозоравамо наше препродавце, да непродате бројеве не примамо натраг. Нека поруче само онолико, колико могу продати.

Главни и одговорни уредник: **Мита Клицин.**
Одговорни издавалац: **Др. Милан Петровић.**

ОГЛАСИ.

Објава.

Пошто сам узео у руке уређење варошке полиције, потребно ми је 40—50 грађана, који би се ставили у полицијску службу и како ми је жеља, да сва ова места са Србима попуним, то молим наше савесне и озбиљне грађане (од 25 до 40 год.) по могућности бивше војнике, да се ради увртстења у варошку полицију одмах јаве код мене, где ће и потребна извешћа добити о беривима (плати, доплатцима, исхрани и т. д.)

Нови Сад, 21. новембра 1918.

Др. Александар Моч,
вар. вел. капетан.

Требам једну коресподенткињу

за српску коресподенцију. Првенство има она, која је вична писаћем строју и која има леп рукопис. Уједно требам једног **млађег трговачког спомоћника** мануфактурне струке. — Ступити могу одмах. Понуде слати на адресу

Никола Ивковић, трговац црквених утвари у Новом Саду. 2-4

СРПСКИ ВОЈНИЦИ! Који код мене **пазаре**, добијају **20%** попуста.

Трговина галантеријске мушке и женске моде

Данила Поповића пређе Љ. Поповића Главна ул. Тел. 98.

†

БЛАЖО П. ЈОВАНОВИЋ

резервни потпоруч. црногорске војске.

На путу повратка у милу, напаћену своју домовину, из заробљеничког логора Болдогасоња, нагло је оболио и кроз осмодневно тешко боловање испустио своју паћеничку душу ноћу између 4. и 5. новембра у овдашњој болници Трандафил, у својој 34. години.

Овом неугодном, но кобном приликом, кад сам имао осећати огромну и неравну радост после толиких мука, видети своју милу и ослобођену домовину, би обратно удешено, да осећам неизмерни бол и тугу, овим мојим братским губитком, па сам, свакако много утешен тиме што је п. н. лекарско и болничко особље болнице овд. Трандафил улаглао свесрдни труд, да би мог милог брата спасли кобне смрти и олакшали му страшне претрпеле муке, па, на труду њиховом, нези и пажњи остајем увек благодаран.

Команданту овдашње српске војске сам благодаран на одаслатом оделењу војника са официром на челу, да кодболнице одаду војничку почаст.

Племенитом пак Српском Народном Одбору овд. моје вечито признање и дубока захвалност, што ме онако дивно, на овом мом тешком путу предусрео, постарао се, да се мој једини и мили брат лепо сахрани. како доликује његовом часничком положају, те за нарочити труд око тога г. проф. Варађанину, потпредседнику Народног Одбора, моја је особита захвалност.

Окружном проти г. Милану Ћирићу, захвалан сам, што се одазвао мојој жељи, па је милог покојника отпратио до вечног боравишта на св. успенском гробљу и по нашем хришћанском обреду сахранио.

На учешћу, топлом распитивању око боловања мојег милог покојника поштов. Новосађана, који ме познаваху, као и овд. Црногораца, који се овом приликом овде нађоше, моје је вечито признање, и мој је бол, иако по мене управо неподношљив, у многоме овом што рекох, олакшан, па поново нека је моја захвалност свакоме, ко ми је учинио и најмању услугу у овом мојем тешком положају.

Дужним се осећам захвалити се мојим рођацима Машану и пор. Илији Јовановићима на указатој ми услузи при боловању минулог покојника као и Павићу Булатовићу те и Милићу Влаховићу, који током боловања покојника, осташе код њега и испратише га до вечне куће.

Нови Сад, 6. новембра 1918. године.

Брат **Никола П. Јовановић,** народни посланик из Црне Горе.

Мењачница

Централног Кредитног Завода у Новом Саду

Лебарска улица

прима

српски, француски, грчки, енглески и остали страни новац на измену.

ТРАЖЕ СЕ ПИСАЋЕ МАШИНЕ СА ЋИРИЛИЦОМ

Обратити се на Српски Народни Одбор у Новом Саду. 1—2

Штампарија Супек и Јовановић, Нови Сад, Житна пијаца број 22.